

Trung tâm VCCI và Hội nhập
Pháp Thương mại và Công nghiệp Việt Nam

IPI
VIỆT NAM

Australian Government

The Asia Foundation
Promoting Peace, Prosperity, and Partnership

Toạ đàm tham vấn
"Rủi ro khi xuất khẩu đồ gỗ trong bối cảnh
hội nhập TPP và EVFTA"

Consultation Workshop
"Risks to processed wood exports in the context
of TPP and EVFTA"

Hà Nội, ngày 23 tháng 05 năm 2016

1

**Các rủi ro chính của ngành gỗ
trong bối cảnh hội nhập**

Tô Xuân Phúc
Nguyễn Thị Thu Trang

Nội dung

- ✓ Mục tiêu & phương pháp nghiên cứu
- ✓ Tổng quan ngành chế biến gỗ
- ✓ Một số Quy định về kiểm soát Gỗ tại các thị trường xuất khẩu mục tiêu
- ✓ Rủi ro:
  - (i) Thị trường Mỹ,
  - (ii) Thị trường EU,
  - (iii) Thị trường Úc .
- ✓ Hội nhập thị trường: Cơ hội và rủi ro
- ✓ Kết luận

www.trungtamwto.vn

Mục tiêu & Phương pháp nghiên cứu

- *Xác định các rủi ro chính của các doanh nghiệp hiện đang xuất khẩu các mặt hàng gỗ (trường hợp cụ thể của thị trường Mỹ, EU và Úc);*
- *Xây dựng các khuyến nghị đối với các cơ quan quản lý và các doanh nghiệp chế biến xuất khẩu gỗ nhằm giảm thiểu các rủi ro này trong tương lai*

www.trungtamwto.vn

Mục tiêu & Phương pháp nghiên cứu

- Hai nguồn thông tin xác định rủi ro:
  - Quốc gia: Số liệu HQ
  - Doanh nghiệp: Khảo sát (154 DN)
- Phạm vi nghiên cứu:
  - Tập trung vào các doanh nghiệp chế biến xuất khẩu
  - Rủi ro về nguồn nguyên liệu, lao động, nhận thức của doanh nghiệp về quy định của thị trường xuất khẩu
  - Không tập trung vào các rủi ro về tuân thủ quy định môi trường, phát thải, thay đổi thị trường
  - Các doanh nghiệp lựa chọn khảo sát không nhất thiết đại diện cho tất cả cộng đồng doanh nghiệp
- Phản ánh một phần bức tranh rủi ro trong chế biến xuất khẩu

www.trungtamwto.vn

Đặc điểm chính của ngành gỗ (1)

- Đông đảo đội ngũ DN tham gia: 4000 DN (chế biến 3000, thương mại 1000) (?)
- Đông đảo đội ngũ lao động (300.000) (?), chủ yếu tay nghề thấp, năng suất lao động thấp
- Tập trung xuất khẩu: 6,9 tỉ USD năm 2015, trong đó Gỗ 30%, các sản phẩm gỗ: 70%.
- Phụ thuộc nguyên liệu nhập khẩu: 4,8 triệu m3 quy tròn, 1,7 tỉ USD, gần 70-90 quốc gia, 150-160 loài gỗ
- Sở hữu tư nhân trong nước chiếm đa số (> 80%), còn lại FDI (14%) và vốn nhà nước (4%)
- Công nghệ chế biến hạn chế, giá trị sản phẩm gia tăng thấp

www.trungtamwto.vn

Đặc điểm chính của ngành gỗ (2)

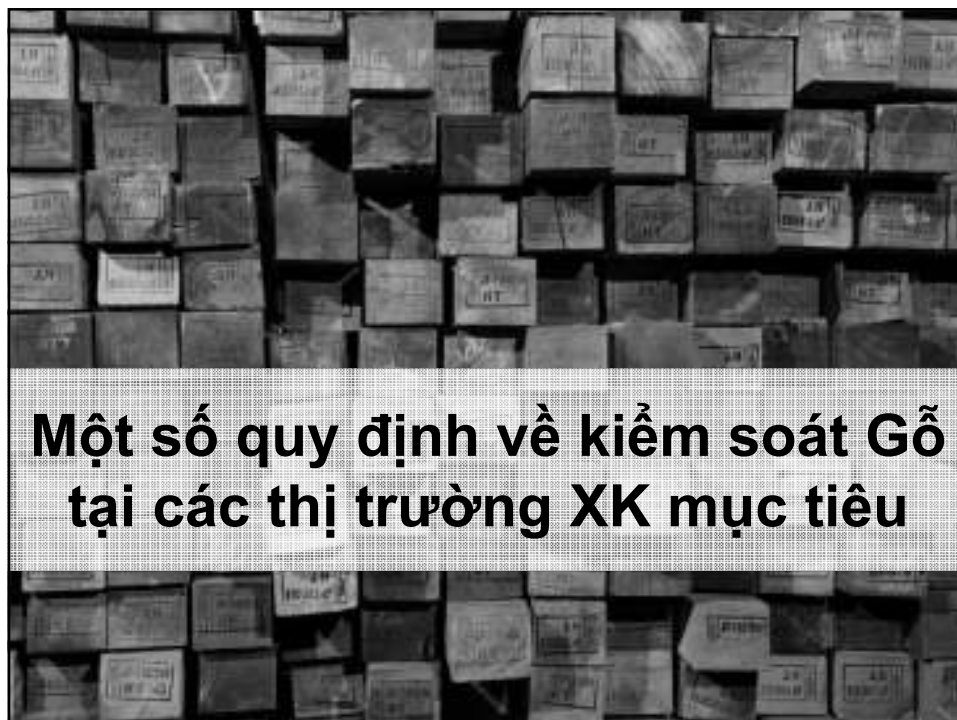
- Quy mô (vốn và lao động)
- Khác nhau giữa loại hình sở hữu

Theo nguồn vốn	Theo lao động
- 93% doanh nghiệp siêu nhỏ và nhỏ	- 46% doanh nghiệp siêu nhỏ
- 5,5% doanh nghiệp vừa	- 49% doanh nghiệp nhỏ
- 1,2% doanh nghiệp lớn	- 1,7% doanh nghiệp vừa
	- 2,5% doanh nghiệp lớn

Nguồn: Tổng cục Lâm nghiệp 2016

www.trungtamwta.vn

**Một số quy định về kiểm soát Gỗ
tại các thị trường XK mục tiêu**

Đạo luật Lacey của Hoa Kỳ

- Phần gỗ bắt đầu có hiệu lực 2008: Buôn bán SPG được khai thác, vận chuyển hoặc thương mại trái phép tại quốc gia XK và tại Hoa Kỳ được coi là hoạt động phạm pháp.
- Phạt tiền hoặc bỏ tù

- Trộm gỗ, bao gồm từ vườn quốc gia và các khu bảo tồn
- Khai thác gỗ không có giấy phép
- Không tuân thủ các quy định về khai thác
- Không trả tiền thuê đất, các loại thuế và phí
- Làm giấy tờ giả, không tuân thủ quy trình, quy định về nhãn mác sản phẩm.
- Không tuân thủ quy trình và quy định của Hải quan.

www.trungtamwto.vn

Quy định Gỗ của Châu Âu (EUTR)

- EUTR có hiệu lực 3/3/2013
  - Cấm nhập khẩu các sp gỗ trái phép vào EU
  - Trách nhiệm lưu trữ thông tin đối tác thương mại
  - Quy định trách nhiệm giải trình:
    - Thông tin về SP và chuỗi cung
    - Đánh giá rủi ro trong tất cả các khâu của chuỗi cung
    - Giảm thiểu rủi ro
  - Chế tài xử phạt

www.trungtamwto.vn

FLEGT VPA

- EU và chính phủ nước xuất khẩu đàm phán về VPA mục tiêu loại bỏ gỗ bất hợp pháp khỏi chuỗi cung.
- Thiết lập hệ thống đảm bảo tính hợp pháp của gỗ trong chuỗi cung (TLAS):
  - Định nghĩa gỗ hợp pháp
  - Kiểm soát chuỗi cung
  - Kiểm chứng
  - Cấp phép
  - Giám sát độc lập
- SP gỗ được cấp phép FLEGT sẽ được coi là SP hợp pháp / đáp ứng được Quy định EUTR

www.trungtamwto.vn

Luật cấm gỗ bất hợp pháp của Úc

- Có hiệu lực từ 30/11/2014
- Tương tự với EUTR, sản phẩm bao trùm hơn
- Mới trong giai đoạn đầu thực hiện, chưa áp dụng các chế tài xử phạt.
- DN cần thực hiện trách nhiệm giải trình
  - Thu thập thông tin về SP nhập khẩu
  - Xác định và đánh giá rủi ro
  - Thực hiện giảm thiểu rủi ro

www.trungtamwto.vn

**Rủi ro
tại
một số
thị trường**

Việt Nam Xuất khẩu sản phẩm gỗ vào Mỹ (1): Vài nét tổng quan

- Thị trường quan trọng nhất của Việt Nam
- Kim ngạch 2015: 2,64 tỉ USD, chiếm 38% trong tổng kim ngạch XK.
- Xu hướng thị trường mở rộng
- Sản phẩm XK đa dạng
  - HS 44: Giá trị XK nhỏ (103,4 triệu USD): ván, khung tranh ảnh, v.v.
  - HS 94: Giá trị XK lớn, 2,3 tỉ USD:
    - Nội thất phòng ngủ: 717,5 triệu USD
    - Ghế ngồi: 418 triệu USD
    - Đồ gỗ khác: 723 triệu USD
- Nguồn gỗ nguyên liệu chủ yếu là gỗ 'sạch'

Việt Nam XK SP gỗ vào Mỹ (3): Rủi ro về tính hợp pháp của gỗ nguyên liệu

Nguồn số liệu HQ:

- Nhóm 44:
  - Cắm xe tròn và xẻ (nguồn gốc CPC, Lào, Việt Nam?) XK sang Mỹ
  - Một số SP thùng, hòm, đồ bếp, tượng trang trí làm bằng gỗ cao su và gỗ gụ /xà cừ (mahogany/Philippin, Indonesia), chiếu liệ, dầu
- Nhóm 94: Một số sản phẩm không khai báo tên gỗ

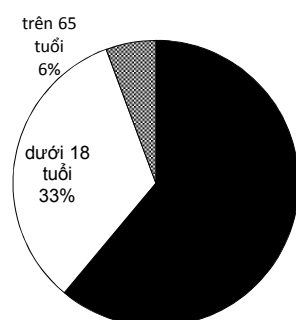
Nguồn số liệu khảo sát DN

- Một DN tham gia 1 số thị trường
- Áp dụng hệ thống chứng nhận quản lý chuỗi cung hạn chế (gần 70% số DN chưa áp dụng bất cứ hệ thống nào)
- Thiếu hệ thống kiểm soát chuỗi cung hiệu quả khi tham gia nhiều thị trường gây rủi ro trong kiểm soát nguồn nguyên liệu đầu vào

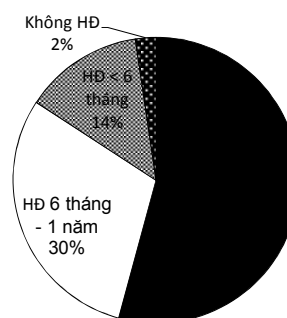
www.trungtamwto.vn

Việt Nam XK SP vào Mỹ (4) Rủi ro trong lao động

Độ tuổi lao
động

Hợp đồng lao
động

www.trungtamwto.vn

Việt Nam XK vào Mỹ (5)
Rủi ro do thiếu thông tin thị trường

Số lượng các quy định mà doanh nghiệp biết	Tỉ lệ (%)
Biết cả 4 quy định	12,8
Biết 3 trong 4 quy định	7,7
Biết 2 quy định	23,0
Biết 1 quy định	28,3
Không biết quy định nào	28,2

www.trungtamwto.vn

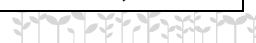

Việt Nam XK vào Mỹ (6):
Một số rủi ro khác về thị trường

Khó khăn	% DN đề cập
Không kiểm soát được thị trường	48,7
Yêu cầu cao về chất lượng và mẫu mã	61,5
Yêu cầu cao về tính hợp pháp của nguồn nguyên liệu	43,6
Yêu cầu cao về tuân thủ lao động và môi trường	48,7
Biến động về tỉ giá	59,0
Một số khó khăn khác	43,6

www.trungtamwto.vn

Việt Nam XK vào EU (1): *Vài nét tổng quan*

- Thị trường XK G & SPG lớn thứ 4 của Việt Nam (lớn thứ 2 về SPG)
- Kim ngạch XK năm 2015 đạt 739 triệu USD. Tốc độ tăng trưởng trung bình 2,2%/năm.
- Anh, Đức, Pháp là 3 quốc gia quan trọng nhất (70% trong tổng kim ngạch XK)
- XK nhóm 94: SP quan trọng đồ gỗ ngoài trời, nội thất gia đình, văn phòng (bàn, tủ, giường)
- XK nhóm 44: đa dạng, tuy nhiên giá trị kim ngạch nhỏ (so với nhóm 94).
- Nhìn chung gỗ nguyên liệu sử dụng là gỗ nhập khẩu, 'sạch'.

Việt Nam XK vào EU (2): *Rủi ro về nguồn nguyên liệu*

Sản phẩm	Đặc điểm chính	Rủi ro
'Đồ gỗ khác'	Giá trị XK 263 triệu USD. Sản phẩm đa dạng, bao gồm bàn, tủ, kệ, giường (trừ ghế gỗ). Chủ yếu là keo, trà (nội địa), thông, sồi (nhập khẩu)	Một số sản phẩm xuất khẩu chưa kê khai tên gỗ
Nội thất phòng ngủ	Kim ngạch XK 80 triệu USD. Nguyên liệu chính thông, sồi (nhập khẩu), keo trà, cao su	Khung pháp lý gỗ cao su chưa rõ ràng
Nội thất văn phòng	Kim ngạch XK 37 triệu USD. Nguyên liệu chính là sồi, thông, trà, cao su (trong nước)	Như trên. Một số SP XK không khai báo tên gỗ
Nội thất nhà bếp	Kim ngạch XK 16 triệu USD. Gỗ nguyên liệu chính là sồi, thông (nhập khẩu), trà, cao su (rừng tự nhiên trong nước)	Giống như các sản phẩm nội thất phòng ngủ

Việt Nam XK vào EU (3): *Rủi ro về nguồn nguyên liệu*

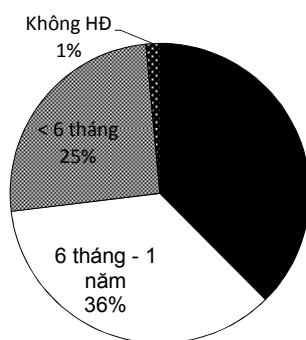
Bộ phận đồ gỗ	Bộ phận, chi tiết bàn, ghế, giường, v.v. Kim ngạch XK 16 triệu USD. Nguồn gỗ đa dạng, cả nhập khẩu và gỗ khai thác trong nước	Gỗ cao su trong nước, gỗ không khai báo tên
Ghế gỗ	Không nằm trong phạm vi điều chỉnh của EUTR. Nhóm SP có kim ngạch XK rất cao, trên 170 triệu USD	SP không được kê khai tên và nguồn gốc gỗ
Mặt hàng gỗ	SP đa dạng (ván sàn, ván ghép, tay vịn cầu thang, giá đỡ, khung treo). Kim ngạch XK giảm	Nhiều sản phẩm không được kê khai tên và nguồn gốc gỗ

Thông tin khảo sát DN:

- Xu hướng 1 DN tham gia nhiều thị trường
- Một số SP sử dụng gỗ đầu
- Một số SP không khai báo tên gỗ
- Thiếu cơ chế kiểm soát chuỗi cung hiệu quả (trên 20% DN khảo sát chưa áp dụng bất cứ hình thức quản lý chuỗi cung tiêu chuẩn Quốc tế nào).

Việt Nam XK vào EU (3): *Rủi ro về lao động*

99% lao động nằm trong độ tuổi lao động

Hợp đồng lao động

Việt Nam XK vào EU (4):
Rủi ro thiếu hiểu biết về thị trường

Số lượng các quy định của mà DN biết	% DN /tổng số DN XK EU
Biết cả 4 quy định (Lacey, EUTR, FLEGT, AIP)	10,7
Biết 3 quy định	21,2
Biết 2 quy định	32,1
Biết 1 quy định	10,7
Không biết quy định nào	10,7

Việt Nam XK vào EU (5):
Một số rủi ro khác

Khó khăn	% DN đề cập
Không kiểm soát được thị trường	39,3
Yêu cầu cao về chất lượng và mẫu mã	53,6
Yêu cầu cao về tính hợp pháp của nguồn nguyên liệu	57,1
Yêu cầu cao về tuân thủ lao động và môi trường	64,3
Biến động về tỉ giá	53,6
Một số khó khăn khác	3,6

Việt Nam XK vào Úc (1): *Vài nét tổng quan*

- Thị trường lớn thứ 6 của Việt Nam
- Kim ngạch XK năm 2015: 157,3 triệu USD, thị trường có xu hướng mở rộng
- Mặt hàng XK đa dạng, chủ yếu HS 94, một phần HS 44

Việt Nam XK vào Úc (2): *Rủ ro nguồn nguyên liệu*

Nguồn số liệu HQ

Nhóm 44:

- Ván sàn làm từ gỗ gụ, dầu
- Khung tranh, ảnh không khai báo tên gỗ
- Hòm / thùng gỗ làm từ gỗ quý (cắm lai) nguồn gốc từ Lào, CPC
- Đồ mộc trong xây dựng, ván làm từ gỗ dầu, gỗ cóc tía nguồn gốc từ Lào, CPC.

Việt Nam XK vào Úc (3): *Rủi ro nguồn nguyên liệu*

Nhóm 94:

- Bộ phận của ghế, ghế: Một số SP làm từ một số gỗ tự nhiên, có nguồn gốc từ Lào, CPC
- Đồ gỗ nội thất: Một số SP làm từ gỗ dầu, nhiều SP không khai báo nguồn gốc

Thông tin khảo sát DN

- Một số SP gỗ được làm từ gỗ rừng tự nhiên từ Lào, CPC
- Xu hướng 1 DN tham gia nhiều thị trường
- Thiếu cơ chế kiểm soát chuỗi cung hiệu quả: 3/9 DN không có cơ chế kiểm soát chuỗi cung hiệu quả

Việt Nam XK vào Úc (4) *Rủi ro về lao động & quy định thị trường*

- 90% nằm trong độ tuổi lao động
- Lao động HĐ 1 năm gần 50%, 6% không có hợp đồng, còn lại HĐ dưới 1 năm
- Khoảng 50-80% số DN đáp ứng được đầy đủ với các yêu cầu của người mua nước ngoài về bằng chứng hợp pháp của nguồn gỗ nguyên liệu

Hội nhập thị trường (1): Cơ hội

- Ngành gỗ trở thành một bộ phận của chuỗi cung toàn cầu
- VN là trung tâm chế biến gỗ thế giới, kim ngạch vượt các quốc gia Thái Lan, Malaysia
- Một loạt các chỉ số phát triển của ngành đề ra trong Chiến lược PTLN đã lạc hậu
- Các yếu tố phát triển: Năng động của DN, nhân công giá rẻ, công nghệ chế biến không đòi hỏi lớn, chính sách ưu đãi của Nhà nước
- Hội nhập tạo cơ hội mở rộng ngành chế biến: Mở rộng thị trường, dịch chuyển dòng vốn, công nghệ, kỹ năng quản lý

www.trungtamwto.vn

Hội nhập thị trường (2): Rủi ro

- Các quy định thị trường ngày càng đa dạng và chặt chẽ (pháp lý, lao động, môi trường, v.v.)
- Doanh nghiệp cần thay đổi để đáp ứng yêu cầu hội nhập. Thay đổi cần nguồn lực: DN lớn có nguồn lực để thay đổi, DN nhỏ khó tồn tại.
- Rủi ro về pháp lý khi vi phạm quy định của thị trường.

www.trungtamwto.vn

Hội nhập thị trường (3): *Rủi ro*

- Một số tồn tại của ngành mang tính chất hệ thống: DN nhỏ, lợi ích dựa vào nhân công giá rẻ và sử dụng nguyên liệu thô, công nghệ hạn chế, thiếu chiến lược phát triển dài hạn
- Rủi ro hội nhập không nhỏ; hiện tại vẫn thiếu động lực để tạo những thay đổi mạnh mẽ về nguồn nguyên liệu thay thế
- Nguy cơ tụt hậu so với các nước trong khu vực, giữa DN FDI và DN trong nước
- Chất lượng hội nhập hạn chế: Chưa chủ động khi tham gia thị trường

www.trungtamwto.vn

Kết luận

- Chủ động tham gia thị trường đòi hỏi nỗ lực từ tất cả các bên liên quan để giảm thiểu các 'rủi ro mới'
- DN cần chủ động tìm kiếm và tiếp cận thông tin
- Vai trò quan trọng của HH và VCCI
- Nhà nước vai trò kiến tạo:
  - Khuyến khích DN SX kinh doanh theo hướng tạo giá trị gia tăng: đào tạo nghề, khuyến khích thay đổi công nghệ, vốn đầu tư
  - Lựa chọn FDI, chiến lược tạo môi trường cho hiệu ứng lan tỏa
  - Ưu đãi cho DN tư nhân vừa và nhỏ

www.trungtamwto.vn

